

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

LUKE-seminaari 9.5.2025

Ajankohtaista lukiokoulutuksesta

Opetusneuvos, yksikön päällikkö Petri Lehikoinen
Lukiokoulutus, taiteen perusopetus ja vapaa sivistystyö -yksikkö

FT, erityisopettaja Kaisa Vuorinen Toivon johtamisen seminaarissa 5.5.2025

Mitä tulee paikalle, kun sinä tulet paikalle?

Mieli

Huomaammeko hyvän, tunnistammeko vahvuudet, mahdollistammeko vahvuuksien käytön ja jokapäiväiset onnistumiset itsellemme ja muille?

Kieli

Kuinka puhumme itsellemme ja muille, millaista kieltä käytämme? Esa Saarinen: Onko meillä käytössämme elämänmyönteinen sanasto?

Teot

Jalostuvatko arvomme ja hyvät suunnitelmamme käytännössä arjen teoiksi ja hyveiksi?

Mitä jokainen ihminen tavoittelee joka päivä?

- Olen kelpaava, arvostettu ja rakastettu
- Riitän sellaisena kuin olen
- Kuulun yhteisöön, joka on sitoutunut hyvään ja toimii päättäväisesti hyvän tulevaisuuden puolesta

Sivistyminen on itsen ja maailman välinen prosessi

- Kiivetään ennakkoluulojen yli
- Väistetään pelkistettyjä ja lukkoonlyötyjä määrittelyjä
- Avarretaan käsityksiä itsestä osana muuta todellisuutta

Salonen, A., Kurenlahti, M., & Jaaksi, A. (2021). Rakkautta ja valoa: tie hyvään tulevaisuuteen. Jyväskylä: Docendo

Opetushallituksen ja EPAL:n sivistyskampanja

Sanoitetaan sivistystä ja tehdään siitä arkipäivää – kaikki koulutusasteet mukaan!

- Sivistyksen teemavuonna 2024 syntyi Suomen ensimmäinen sivistysräppi "Kohtelias"
  - ✓ Sivistystä on vaikea määritellä, mutta rehtorit Jenni Karemo (Sivistyssoturi) ja Tapani Lakaniemi (Headmaster) päättivät yrittää
- Räpistä tuli some-viraali, jota on katsottu yli 130 000 kertaa
- Kohtelias on innoittanut myös opettajia käymään sivistyskeskustelua nuorten kanssa musiikin kautta
- Kohtelias-räpin avulla voidaan lähestyä teemaa matalalla kynnyksellä ja nuorten maailmaa puhuttelevasti pohtimalla, mitä sivistys on
  - ✓ Mitä se voi tarkoittaa juuri minulle ja miten eri ikäiset sen ymmärtävät?
  - ✓ Oman edun tavoittelu ja epäkohteliaisuus valtaavat alaa, mutta mitä siitä lopulta seuraa?
  - ✓ Onko sivistyksellä vielä arvoa?
  - ✓ Miksi sivistys on tärkeä asia?
  - ✓ Räpissä sivistys on esimerkiksi sitä, että” pysytään rauhas ja coolina vaikka kaveri keuhkoo. Turha siitä on ottaa itteen, turha reuhtoo!”
- Haluamme kannustaa ja innostaa maamme lukioita tarttumaan sivistyskeskusteluun opiskelijoiden kanssa rapin avulla. Kohtelias rakentuu vuoden 2024 aikana kuunneltujen ja kerättyjen lukuisten keskustelutilaisuuksien ja oivallusten pohjalle. Lopputuloksena on räppi, joka pureutuu syvälle siihen, miten kohtaamme toiset, teemme päätöksiä ja rakennamme yhteisöjämme.
- <https://www.youtube.com/watch?v=iPoHizL68C4>
- <https://open.spotify.com/episode/20QZUImJzyWvtOoiVeR5Q0?si=12e6031c3fa547d1>

#LOPS2021

2027 – 2030

- Syventävä vaihe
- Hiotaan hyviä käytäntöjä ja nautitaan laadukkaasta lukiosta
- Taito- ja taideaineiden yo-kokeet ja englanninkielinen yo-tutkinto käyttöön

2024 – 2027

- Tuotekehittelyvaihe
- Uusien LOPS-perusteiden kaikki mahdollisuudet käyttöön
- Oppimisen tuen ja erityisopetuksen LOPS-päivitys
- Taito- ja taideaineiden yo-kokeiden sekä englanninkielisen yo-tutkinnon kehitystyö

2021 – 2024

- Sisäänajovaihe
- Uudet rakenteet, uusien sisältöjen ja laaja-alaisen osaamisen sisäistäminen

Kehittämisenäkymiä

- Lukiokoulutuksen tekoälyhankkeita
- Tekoälyverkostoja ja yhteistyötä
- Tukea, koulutuksia
- <https://www.oph.fi/fi/tekoaly-suositukset>

Tekoälyn käytön näkymiä lukio-koulutuksessa

LOPS-
tuotekehittely ja
laatustrategian
toimeenpano

- Perusteiden mukaiset opetussuunnitelmat.
- Laatustrategian osa-alueet:
  - 1) Laadukas oppiminen
  - 2) Hyvinvointi ja osallisuus
  - 3) Kehittyvä toimintakulttuuri
  - 4) Saavutettava lukiokoulutus
- <https://hankejulkaisut.mobiezone.fi/zine/16/cover>

Hallitusohjelma-
kirjaukset

Karvin
lukio-uudistus-
arvioinnit ja
OPH:n LOPS-
analyysi

- Oppimisen tuen ja erityisopetuksen uudistus
- Englanninkielinen yo-tutkinto
- TaiTai-kokeet yo-tutkintoon
- Lukiodiplomien kehittäminen (1 – 3 uutta)
- Asetus liikunnanopetuksen oppimäärän jakamisesta eri vuosiluokille
- Rahoitusjärjestelmän muutokset

- LOPS:ien käyttöönotto ja oppimisen tuen uudistaminen edenneet hyvin, mutta lukiodien välillä eroja
- Erityishuomion kohteina laaja-alainen osaaminen, integraatio-opintojaksot, arviointikulttuuri, oppimisen tuki ja erityisopetus
- Koko koulu tukee ja koko koulu ohjaa –ajattelu saaneet myönteisen vastaanoton opettajilta

Alaluvun 4.2 Oppimisen tuki ja erityisopetus dispositio päivitettyissä LOPS-perusteissa

4.2 Oppimisen tuki ja erityisopetus

➤ 4.2.1 Oppimisen tuki

- ✓ Pääpaino tässä. Samaa hyvää työtä, jota on tehty lukioissa vuodesta 2021
  - LOPS-perusteissa täsmennyksiä oppimisen tuen antamiseen
- ✓ Aineenopettajan antama tukiopetus, jota käytetty lukioissa jo tähän asti paljon ja johon opiskelijalle nyt lakisääteinen oikeus
- ✓ Erityisopettajan antama opetus, ohjaus ja tuki, joista ei tehdä hallintopäätöstä

➤ 4.2.2 Erityisopetus

- ✓ Jos oppimisen tuki ei riitä ja todennettuja oppimisvaikeuksia tai muita niihin rinnastettavia syitä, päätetään erityisopetuksesta. Opetushallitus valmistellut mallilomakkeen päätökselle.
  - Tarkoituksena ei ole ryhtyä tehtailemaan hallintopäätöksiä, vaan kokeilla pääsääntöisesti ilman hallintopäätöstä annettavaa oppimisen tukea ja harkita tarvetta vakaasti esim. 1. lukuvuoden lopussa
- ✓ Kuitenkin edelleen rinnalla mielekästä järjestää muutakin tukea, esim. tukiopetusta

➤ 4.2.3 Opiskelun poikkeava järjestäminen ja avustajapalvelut

- ✓ Opiskelu oppimäärän tavoitteiden saavuttamiseksi voidaan järjestää osittain toisin

➤ 4.2.4 Paikallisesti päätettävät asiat

Lukion erityisopettaja Heli Ketovuori, Turku:

Oppimisen tuki on yhteistä työtä

- Vastaa opiskelijan yksilöllisiin tuen tarpeisiin sekä yksilö- että ryhmämuotoisesti
- On luonteeltaan joustavaa, monipuolista ja sisältää vaihtoehtoisia menetelmiä
- Tuki toteutetaan matalalla kynnyksellä riittävästi, oikea-aikaisesti, heti tuen tarpeen ilmetessä
- Tuen tavoitteena on edistää opiskelijan oppimista, osaamisen osoittamista, jatko-opintoihin siirtymistä ja hyvinvointia
- Tukitoimet:
  - ✓ AO antama **tukiopetus**
  - ✓ AO ja EO antama **opetus**
  - ✓ AO, EO, OPO sekä muun henkilöstön antama **tuki ja ohjaus**
- AO huomioi tuen tarpeet suunnittelussa, valituissa opetusjärjestelyissä ja –menetelmissä sekä eriyttämällä opetusta

Lukiodiplomijärjestelmän kehittämistyö 2025–26

Lukiodiplomijärjestelmän kehittämistyö

- Järjestämisen tukeminen → yhdenvertaisempi, luotettavampi ja saavutettavampi
- Lukiodiplomitarjonnan kehittäminen
- Lukiodiplomien arviointilinjausten ja -menettelyn kehittäminen
- Uudet tukimateriaalit
- Pedagogiikan kehittäminen ja opetushenkilöstön valmiuksien vahvistaminen
- Lukiodiplomien hyödyntäminen korkeakouluvalinnoissa?

Taito- ja taideaineiden ylioppilaskokeiden valmistelun tukeminen

- Asiantuntijayhteistyö Ylioppilaslautakunnan kanssa
- Lukion opetussuunnitelman perusteiden muutosmääräys
- Pedagogiikan kehittäminen ja opetushenkilöstön valmiuksien vahvistaminen

Lukiodiplomijärjestelmän kehittämistyön toimenpiteitä 2025

- Lukiodiplomitarjonnan kehittämisen valmistelu, 1–3 uutta lukiodiplomia
  - ✓ [Miten lukiodiplomitarjontaa tulisi uudistaa? -kysely 14.4. –12.5.2025](#)
- Opetushallituksen ratkaisut tarjonnan uudistamisesta ja valmistelun käynnistämisestä
- Lukiodiplomiaineiden opetuksen ja arvioinnin tukimateriaalien tuottaminen
- Lukiodiplomien järjestämistä tukevat tilaisuudet: webinaarit, seminaarit ja muut tapahtumat
- Kuvataiteen, musiikin ja liikunnan LOPS2019-tukimateriaalin tuottaminen
- Yhteistyö Ylioppilastutkintolautakunnan ja muiden sidosryhmien kanssa

Toimenpiteitä 2026:

LOPS-perustemuutosten valmistelu

- Taito- ja taideaineiden ylioppilaskokeiden edellyttämät välttämättömät muutokset nuorten lukion opetussuunnitelman perusteisiin 2019:
  - ✓ Taito- ja taideaineiden oppimääriä ei ole tarkoitus Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2019 muutosmääräyksessä uudistaa
  - ✓ Lähtökohtana on, että mahdolliset muutokset perusteisiin olisivat luonteeltaan rajattuja, lähinnä teknisiä ja välttämättömiksi arvioituja. Mahdolliset muutokset eivät edellyttäisi laajempia päivitystarpeita lukioiden opetussuunnitelmiin.
- Perustemuutoksia on tarvetta tehdä erityisesti 6.23 Lukiodiplomit -lukuun:
  - ✓ Lukiodiplomien yleisten perustelinjausten päivittäminen
  - ✓ Mahdollisten uusien lukiodiplomien moduulien valmistelu
  - ✓ Nykyisten lukiodiplomien moduulien päivittäminen tarpeen mukaan
  - ✓ Kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomien moduulien poistaminen

Toimenpiteitä 2026:

Uusien ja nykyisten lukiodiplomien kehittäminen

- **Uusien lukiodiplomien kehittäminen**
  - ✓ Perustemääräysten ja suoritusohjeiden valmistelu lukiodiplomikohtaisissa työryhmissä
- **Nykyisten lukiodiplomien kehittäminen**
  - ✓ Muutosmääräyksen ja suoritusohjeiden valmistelu virkатыönä, tarpeen mukaan työryhmät
- **Mahdolliset kuulemiset ja lausuntopyynnöt**
- **Yhteistyö sidosryhmien kanssa**
  - ✓ Sidosryhmien ja asiantuntijoiden osallistaminen lukiodiplomijärjestelmän sisällölliseen kehittämiseen ja materiaalin tuottamiseen.
  - ✓ YTL:n taito- ja taideaineiden kokeiden valmistelutyön tukeminen
- **Pedagogiikan kehittäminen ja valmiuksien vahvistaminen**
  - ✓ Koulutustilaisuuksia ja tukimateriaaleja lukiodiplomiaineiden ja TaiTai-koeaineiden pedagogiikan kehittämiseksi ja opetushenkilöstön valmiuksien vahvistamiseksi
  - ✓ Muutosmääräyksen toimeenpanon ja erillisten lukiodiplomiohjeiden käyttöönoton tukeminen

Tervetuloa mukaan yhteisille foorumeille

LUKE-verkostojen alueellinen toiminta ja LUKE-LEO – toiminta

Esimerkiksi LUKE-LEO:n Rovaniemen seminaari to – pe 2.–3.10.

Oppimisen tuen ja erityisopetuksen seuraavat webinaarit: 3) to 4.9. ja 4) ti 11.11. klo 13 – 16

Esillä ajankohtaisia teemoja ja oppimisen tuen hankkeiden helmiä
Luvassa runsaasti käytännönläheistä tukimateriaalia Opetushallituksen rahoittamista hankkeista

XV valtakunnalliset lukiopäivät to – pe 30.–31.10.
Marina Congress Centerissä teemalla Laadukasta pedagogiikkaa ja oppimisen tukea kaikille

<https://tapahtumat.oph.fi/valtakunnalliset-lukiopaivat-2025/FI>

Opetushallitus jakaa valtionavustuksia lukiokoulutuksen oppimisen tuen ja erityisopetuksen uusiin hankkeisiin ensi lukuvuoden aikana

Kiitos.

- Menestystä arvokkaaseen työhönne ja voimia kevään loppurutistukseen😊
- petri.lehikoinen@oph.fi
- [@petrilehikoine2](#)

Mallilomakeluonnos erityisopetuksen hallintopäätökseen

PÄÄTÖS ERITYISOPETUKSESTA LUKIOSSA, salassa pidettävä (laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 24 §, 1 mom. kohta 30)

- **Lukion nimi**
- **Päätöksen päivämäärä**
- **Opiskelija**
  - Nimi:
  - Syntymäaika:
  - Ohjausryhmä/luokka:
- **Asian vireilletulo**
  - Opiskelija/huoltaja on pyytänyt tai oppilaitos on ehdottanut erityisopetusta lukiokoulutuksessa. Pyyntö on tullut käsiteltäväksi [päivämäärä]. Pyyntöön perustelut:
- **Kuuleminen**
  - Opiskelijaa ja hänen huoltajaansa/laillista edustajaansa, jos opiskelija on alaikäinen, on kuultu ennen tämän päätöksen tekemistä. Kuulemisen ajankohta ja läsnäolijat:
- **Päätös**
  - Päätetään, että [opiskelijan nimi] annetaan / ei anneta lukiokoulutuksessa erityisopetusta. Erityisopetus sisältää seuraavia tukitoimia:
  - Päätös on voimassa toistaiseksi lukio-opintojen ajan / määräajaisesti x.x.xxxx saakka, jolloin tarvetta arvioidaan uudelleen. Tukitoimien toteutumista ja vaikuttavuutta arvioidaan säännöllisesti.
  - Tällä päätöksellä annettavan erityisopetuksen lisäksi opiskelijalle annetaan hänen tarvitsemaansa lukion opetussuunnitelman perusteiden alaluvun 4.2.1 mukaista oppimisen tukea, johon ei tarvita hallintopäätöstä.

...mallilomakeluonnos erityisopetuksen päätökseen

- **Päätöksen perustelut**
  - Millä perusteilla opiskelijalle myönnetään / ei myönnetä oppimisen tuen lisäksi erityisopetusta?
  - Millaisia todennettuja oppimisvaikeuksia tai muita niihin rinnastettavia syitä oppimisen tukea tai erityisopetusta varten opiskelijalla on? Millaista oppimisen tukea tai erityisopetusta koskevaa tietoa perusopetuksesta on siirtynyt lukioon?
  - Miten opiskelijan oppimisen tuen tarve on ilmennyt lukio-opinnoissa (esim. opettajien havainnot, opiskelijan omat tai huoltajan näkemykset)?
  - Millaista oppimisen tukea opiskelija on saanut lukioaikanaan? Onko opiskelija osallistunut tarjottuihin tukitoimiin aktiivisesti? Millaiseksi tähänastisten tukitoimien riittävyys on arvioitu?
- **Kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan**
  - Oppimisen tuen ja erityisopetuksen tukitoimet kirjataan opiskelijan pyynnöstä hänen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaansa, jota tarkennetaan ja päivitetään opintojen edetessä yhteistyössä opiskelijan ja tarvittaessa huoltajan sekä opetushenkilöstön kanssa.
- **Sovellettava lainsäädäntö**
  - Lukiolaki (714/2018) 28 b § ja lukion opetussuunnitelman perusteet 2019 (muutettu 20.3.2025).
- **Muutoksenhaku**
  - Tähän päätökseen voi hakea oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään.
- **Tiedoksi:** Opiskelija, alaikäisen opiskelijan huoltaja/laillinen edustaja, erityisopettaja, opinto-ohjaaja
- **Allekirjoitus** [Päätöksentekijän nimi ja tehtävä]
- **Liitteet:** Oikaisuvaatimusohje ym. mahdolliset liitteet